

Leggið dent á barnasjónvarpið

Orð og mynd
Dagny Joensen

— *tú um hyggjaragjaldið skal figgja sjónvarpið og um tað verður 600 ella 715 krónur, so verður ikki stórvegis føroyskar sendingar at gera. Barnasendingar og síðan at teksta allar aðrar sendingar, er ein møguleiki, sum sjónvarpið kann arbeiða við.*

Hetta sigur Eyðun Andreassen, fólkalívsfrøðingur, við Sosialin í greinarøðini um sjónvarpsmálið

Á pallborðsfundi á Tveroyri herfyri, segði tú, at føroyingar vóru tilreiðar at taka móti sjónvarpinum fyri 20 árum síðani. Hvat grundar tú hetta á?

— Út frá teimum sjónarmiðum, at umhvørvið sum heild var háttað eftir sjónvarpinum, so haldi eg tað er rætt. Eitt nú komu donsku bløðini út á hvørja bygd umleið 1950. Í bløðunum kundu fólk lesa um sjónvarpið í Danmark og tey fólk, sum vóru kend innan henda fjølmiðil. Síðan komu sniðhúsin, sum vóru innrættað eftir útlenskum fyriskriftum. Tú kundi keypa húsbúnað í Føroyum, sum bløðini vistu, við uppskotum og leiðbeiningum, hvussu stovan skuldi innrætast eftir tátímans sniði. Tú hevði hornasofuna og bókahyllarnar, sum høvdu serligt rúm til sjónvarpið, men bert var einki tól at seta har.

Í seksti og sjeiti árunum vóru búskaparligu umstøðurnar soleiðis, at fólk fingi møguleika at ferðast, eins og ferðafólk komu hendavegin. Vit fingi 40 tímars viku, sum eisini hevði við sær, at fólk fingi meira frittíð. Stutt sagt, vit høvdu tilvitið og møguleikarnar, men bert tørvaði føroyska sjónvarpið, sum fólk flest høvdu havt møguleika at siggja í Danmark og aðrastaðni. Tí haldi eg, at tað ikki hevði havt nakra negatíva ávirkan, um sjónvarpið var komið fyri 20 árum síðan. Hetta kom eisini til sjóndar í eini kanning, sum eg gjørði í 1979, um sjónvarp ávirkar mentunarlívið í Føroyum. Júst um hetta mundið byrjaði sjónvarpsfelagini at senda, tó bert í einum parti av landinum.

»Hvørja sjónvarps-sending vil tú helst siggja?«

Ein spurningur ljóðaði til

Eyðun Andreassen: — Føroyingar vóru fyrireiðar at taka móti sjónvarpinum fyri 20 árum síðani. Tilvitið og umhvørvið var longu tá tillagað hesum fjølmiðli, men bert tørvaði sjálvt tólið

fólk á bygd, sum ikki sóu sjónvarp: »Hvørja sjónvarpssending vil tú helst siggja?« Tað lagna var, at tey sum svaraðu høvdu ynski um ávisar danskar sendingar. Tey svaraðu eins og vóru tey von við at siggja sjónvarp. Hetta kom ivaleyst av, at fólk flest lósu um sjónvarps-sendingar í donsku bløð-

unum, og vistu nágreinligt, hvat tær snúu seg um.

Er tað just fyrirbrigdið tíðarójavni, sum hevur gjørt, at fólk ikki kravdu sjónvarpið áður. Út frá teimum sjónarmiðum, at tey kendu fyrirbrigdið — uttan at seta egna samfelag og umhvørvið í hesa rammu?

— Um vit meta tíðarójavna soleiðis, at fólk vistu um sjónvarpið, livdu seg á sín hátt inn í hetta, uttan at siggja tað í Føroyum, so kann tíðarójavni nýtast. Fyrirbrigdið tíðarójavni varð á fyrsta sinnið nýtt, tá Ernst Bloch, fólkalívsfrøðingur í Týsklandi, vildi prógva, hví Hitler og nazisman í

tríatiárunum fekk so góða undirtøku millum bøndur og vinnulívsfólk og annars frá tí minni menta fólkinum í Týsklandi. Um hetta mundið fekk idnaðarsamfelagið rættiliga framgongd í landinum og handilsmenn, bøndur og fólk innan smærri virkir vóru í ferð við at verða troðkað burtur í stóru idnaðarmenningini.

Hóast Hitler gjørði beint móti ynskjum teirra, so stuðlaðu tey hann kortini. Hann hjálpti ikki tí litla manninum, men ávirkaði tilvitsku teirra, — í mun til veruleikan. Hitler og hansara menn gingu á odda fyri miðsavnin í idnaðarsamfelagnum.

Annar møguleikin, at fólk her ikki hava kravt eitt sjónvarp, er tann, at tey í t.d. Danmark hava sæð sjónvarp, og tá tey komu heim aftur, kendu, at tað væl bar til at vera henda fjølmiðil fyrirtuttan. Hetta vóru bert í stórplassum.

Smáplássini

Í kanning mini kom annars fram at fólk á smábýgdunum longdist eftir sjónvarpi, tí har var so litlið til at taka í frittíðini. Flest ungfolk vóru farin úr smáplassunum og bert eldri fólk vóru eftir.

Áður skóru tey torv og høvdu nógv at takast við, men við nýtiðini var hesin táttur burtur. Tey fóru í handlarnar at keypa døgurðamat. O.s.f.

Fara fólk nú at gerast lami av sjónvarpinum og einki annað fáa upp í lag, enn bert at hyggja sjónvarp?

— Tað var mín áskoðan einaferð, men nú eri eg ikki so bangin fyri tí meira. Kannar aðrastaðni hava vist, at fólk kunnu gerast meira virkin av at siggja sjónvarp. Eitt nú ítróttarlívið hevur alla staðni vundið upp á seg, tí ungfolk her sóu yrkisitrótt og tað eggjar teimum at royna seg.

Torferast verður tað fyri smábýgdin, har ávist felagsvirksemi hevur verið, at hetta fer at detta burtur. Tí er tað uppgávan hjá sjónvarpinum, at tað ikki fer at kappast við bygðafelagini, men heldur, at stovnurin roynir at byggja upp undir hetta, eitt nú við at gera sendingar um felagslívið á bygd.

Ikki kappingarfør

Hvat skulu vit siggja í sjónvarpinum? — Vit skulu íð hvussu so er ikki kappast við útlenskku sendingarnar, tí tað koma vit ongantið at megna. Eitt nú tekniska og búskaparliga stæðið er ikki til tess. T.d. er tað ógjørligt at gera føroyska Dallas-sending, tað skulu

vit halda okkum frá, eins og sjónvarpsfylgisveinarin í framtíðini, kunnu gera slíkar, sum vit ikki kunnu.

Ein táttur har sjónvarpið kann gera seg galdandi er við at gera sendingar, sum vit ikki kunnu fáa aðrastaðni! Heldur ikki eiga vit at seta so stór krav til teknisku góðskuna, ella at nýta tíð til at kuta útlenskar sendingar. Her átti dentur at verið lagdur á at gera føroyskar aktuellar sendingar, sum fólk her hava áhuga fyri.

Hvør skal seta markið við, hvat skal sendast?

— Vit kunnu bert lita á, at tey røttu fólkin verða sett í starv í sjónvarpinum, sum hava útbúgving til slíkt arbeiði. — Tað gerst ikki við trimum fólku. Til samanberingar sæst av Útvarpinum, sum hoast teir hava 10 programfólk í arbeiði. Sendingarnar eru ikki meira spennandi av teirri orsök!

Ert tú samdur við tey iðhalda, at sjónvarpið er størsti mentunnarstovnur okkara?

— Ja, so avgjørt, tað kann ikki sigast betur.

Skal sjónvarpið so ikki hava figgjarligan stuðul frá tí almenna, eins og fólkaskúlin og fólkakirkjan?

— Tað haldi eg avgjørt er neyðugt, um nakað munagott skal spyrjast burturúr. Spurningurin er bert, hvussu tað skal skipast. Tað hevði møguleiga verið gjørligt, at t.d. hyggjaragjaldið varð nýtt til at gera føroyskar sendingar burturav. Síðan kundi tað almenna galdið fyri tann partin av sendingunum, sum vóru av útlenskum uppruna. Á henda hátt varð haldgott prógv fyri, at peningur var tøkur til føroyskar sendingar.

Deyðin verður undirhald

Hvussu ávirka ymsu sendingarnar okkum?

— Tað lagna við sjónvarpinum er, at tú kanst sita í sofuhorninum og siggja hendingar, sum fara fram. Tá tær eru lidnar situr tú eftir við tómunum kaffikoppi og tú hevur als einki gjørt. T.v.s. — einki er hent kortini... Fyri børnum er slíkt fyrirbrigdi vandamikið, tí tey duga bert at skilja millum gott og ónt. Ein barnasending byrjar eina staðni og endar aðrastaðni. Vit kenna øll barnasøgurnar, har eitt bagbeist ger so og so nógv um seg, men søgan endar altíð við, at bagbeistið fær revsingina.

Viðvíkjandi tíðindasendingum, so er veruleikin tann, at vit frá sofahorninum fáa vitja í stovuna, tá t.d. kriggið og